Justitieutskottets betänkande 1986/87:22

om anslag till brottsskadenämnden m. m.
(prop. 1986/87:100, bil. 4, G 6 och G 7, jämte motioner)

JuU
1986/87:22

ANDRA HUVUDTITELN

Övriga myndigheter

1. **Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1986/87:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkt G 6 (s. 109 och 110) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 818 000 kr.

2. **Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott.** Regeringen har under punkt G 7 (s. 110 och 111) föreslagit riksdagen att till Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 7 400 000 kr.

Motioner

I motion 1986/87:Ju633 av Bengt Harding Olson m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsskadeersättning i nödvärnsfall (yrkande 2).

I motion 1986/87:Ju802 av Carl Bildt m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning i avsikt att stärka brottsoffrens ställning på sätt som i motionen angivits (yrkande 15).

I motion 1986/87:Ju808 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av brottsskadelagen (1978:413) att föreläggas riksdagen för ställningstagande under innevarande riksmöte (yrkande 15).

I motion 1986/87:Ju810 av Charlotte Branting m. fl. (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om statlig skadeståndsgaranti för brottsoffer.

Utskottet

Medelsberäkningen

Från anslaget betalas ersättning av statsmedel enligt brottsskadelagen (1978:413) för skador på grund av brott. Regeringens förslag till medelsanvis-

1 *Riksdagen 1986/87. 7 saml. Nr 22*
Rättelse: S. 3 rad 12 nerifrån Står: *skada* Rättat till: *skador*

ning, som bygger på utgiftsnivån under budgetåret 1985/86, innebär ett i förhållande till anslaget för innevarande budgetår oförändrat belopp om 7,4 milj. kr.

Översyn av brottsskadelagen m. m.

Bakgrund

I motionerna 633, 802, 808 och 810 tas upp frågor om förbättring av brottsoffrens situation; intresset riktas särskilt mot ökade möjligheter till ersättning av statsmedel för skador på grund av brott och det begärs en översyn av brottsskadelagen. I motion 802 berörs också andra åtgärder för att stärka brottsoffrens ställning, framför allt under förundersökningen och det rättsliga förfarandet i övrigt.

Som utskottet tidigare har uttalat är det från kriminalpolitiska utgångspunkter angeläget att på olika sätt förbättra brottsoffrens situation. Frågan om åtgärder i sådant syfte har på senare tid också blivit alltmer aktuell. Utskottet vill härvidlag hänvisa till sina uttalanden – delvis gjorda med anledning av motionsyrkanden liknande dem som nu är aktuella – under föregående riksmöte i betänkandena JuU 1985/86:3 s. 19, JuU 1985/86:27 s. 1 och JuU 1985/86:37 s. 4–7. Departementschefen berör också ämnet i årets budgetproposition, s. 24 f.

Av den redovisning som lämnas på de nyss angivna ställena framgår – som utskottet också konstaterade förra året – att frågorna på olika sätt är föremål för regeringens uppmärksamhet. Arbetet har fortskridit, och läget för närvarande innebär i korthet följande.

En översyn av brottsskadelagen i syfte att förbättra möjligheterna för brottsoffer att få brottsskadeersättning har ägt rum. Arbetet är redovisat i departementspromemorian (Ds Ju 1987:1) Översyn av brottsskadelagen. I departementspromemorian (Ds Ju 1986:10) Ändrade regler om enskilt anspråk vid förundersökning och rättegång m. m. läggs fram olika förslag i syfte att förbättra målsägandens ställning i fråga om skadeståndsanspråk som grundas på brott. Där föreslås också förbättringar när det gäller informationen till målsägande under förundersökning och rättegång. Båda promemoriorna remissbehandlas för närvarande. Arbetet i regeringskansliet är inriktat på att förslag i de olika ämnena skall föreläggas riksdagen senare under året. – På regeringens uppdrag pågår inom brottsförebyggande rådet (BRÅ) för närvarande en undersökning rörande målsägandens psykologiska situation efter olika brott och rörande vilka hjälpåtgärder som bör vidtas. Detta arbete redovisas inom kort. Inom BRÅ arbetar man vidare med ett mera långsiktigt projekt om medling eller konfrontation, dvs. försök med att sammanföra gärningsmannen med målsäganden. I sammanhanget görs också en fördjupad undersökning om bl. a. brottsofferjourer.

Här kan tilläggas att rättshjälpskommitténs slutbetänkande (SOU 1986:49) Målsägandebiträde nu remissbehandlas samt att rikspolisstyrelsens uppdrag att överväga vissa förslag rörande information till målsägande om de bestämmelser som gäller bl. a. förundersökning har redovisats till regeringen i en rapport, Stöd och hjälp åt brottsoffer.

Rent allmänt vill utskottet understryka att en av de angelägnaste uppgifterna för det allmänna är att så långt möjligt förebygga att brott begås. Ett effektivt brottsförebyggande arbete innebär också att människor i minskande omfattning blir skadade eller på annat sätt drabbade. Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att åtskilligt kan och bör göras för att förbättra förhållandena för den som ändå blir utsatt för brott. Varje individ har därvid lika stort intresse av att känna stöd från omgivningen och offentliga organ, och detta bör också kunna påräknas. Samtidigt kan utskottet inte underlåta att framhålla att ett ökande intresse för att hålla brottsoffret skadeslöst inte får innebära ett minskat intresse och stöd för gärningsmannen och hans situation.

I det nyss beskrivna beredningsläge som frågan om förbättrade möjligheter till ersättning av allmänna medel åt offer för brott för närvarande befinner sig anser utskottet att motionerna 633, 802, 808 och 810 om förslag i detta hänseende inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Vid detta ställningstagande har utskottet utgått från att den särskilda frågan i motion 633 om brottsskadeersättning i nödvärnsfall också i det fortsatta beredningsarbetet (jfr Ds Ju 1987:1 s. 19) ägnas tillbörlig uppmärksamhet.

I anslutning till uttalandena i motion 802 om olika åtgärder för att stärka brottsoffrens ställning i övrigt vill utskottet erinra om att det råder enighet om att ansträngningarna särskilt bör inriktas på att ägna ökad uppmärksamhet åt målsägandens och hans intressen under det rättsliga förfarandet och på att undersöka möjligheterna att erbjuda ett effektivt socialt och medicinskt stöd. Som framgår av det föregående är hithörande frågor också på olika sätt föremål för regeringens uppmärksamhet. Inte heller i denna del påkallar därför motionen någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 7 400 000 kr.,

2. beträffande *översyn av brottsskadelagen m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ju633 i denna del (yrkande 2), motion 1986/87:Ju802 i denna del (yrkande 15 delvis), motion 1986/87:Ju808 i denna del (yrkande 15) och motion 1986/87:Ju810,

3. beträffande *brottsoffrens ställning i övrigt*

att riksdagen avslar motion 1986/87:Ju802 i denna del (yrkande 15 delvis).

Stockholm den 24 mars 1987

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Ryttar (s), Göran Magnusson (s), Eva Johansson (s), Göran Ericsson (m), Rune Backlund (c) och Sven-Olof Nordlund (s).

Reservationer

1. Översyn av brottsskadelagen m. m. (punkt 2, mom. 2)

Karin Ahrland (fp), Gunilla André (c), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Svensson (m), Göran Ericsson (m) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Rent allmänt" och slutar med "tillbörlig uppmärksamhet" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar inledningsvis att frågan om brottsoffrens situation har börjat uppmärksammas i ökande grad även av regeringen under senare tid. Sålunda har vissa, om än inte tillräckliga, förstärkningsåtgärder vidtagits för kvinnor som har utsatts för sexuella och andra övergrepp. Andra frågor befinner sig i olika stadier av överväganden, t. ex. den om biträde åt målsäganden under det rättsliga förfarandet och de om målsägandens möjligheter att bättre än för närvarande få ekonomisk kompensation för lidna skador och professionellt psykologiskt stöd.

Rent allmänt vill utskottet understryka att en av de angelägnaste uppgifterna för det allmänna är att så långt möjligt förebygga att brott begås. Ett effektivt brottsförebyggande arbete innebär också att människor i minskande omfattning blir skadade eller på annat sätt drabbade. Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att åtskilligt mer måste göras för att förbättra förhållandena för den som ändå blir utsatt för brott. Varje individ har därvid lika stort intresse av att känna stöd från omgivningen och offentliga organ, och detta bör också kunna påräknas.

Vad som nu enligt utskottets mening träder i förgrunden är att ett ökat engagemang från statens sida måste återspeglas i en snabb och radikal förbättring av ersättningsmöjligheterna enligt brottsskadelagen. Arbetet härpå måste intensifieras och påskyndas. Därvid måste också beaktas frågan om ersättning i nödvärnsfall.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna 633, 802, 808 och 810 i här aktuella delar har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

> 2. beträffande *översyn av brottsskadelagen m. m.*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Ju633 i denna del (yrkande 2), motion 1986/87:Ju802 i denna del (yrkande 15 delvis), motion 1986/87:Ju808 i denna del (yrkande 15) och motion 1986/87:Ju810 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

Sven Munke (m), Arne Svensson (m) och Göran Ericsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "I anslutning" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

De åtgärder när det gäller brottsoffrens ställning i övrigt som redan har vidtagits eller har aviserats från regeringen är i och för sig enligt utskottets mening värda ett erkännande. Emellertid anser utskottet att frågan om att stärka brottsoffrens ställning i olika hänseenden är så angelägen att den bör ges hög prioritet. Utskottet noterar att åtskilliga viktiga hithörande spörsmål inte har lett till någon konkret åtgärd från regeringens sida, medan andra befinner sig på ett enbart förberedande stadium. Mot den bakgrunden vill utskottet som sin mening uttala att arbetet med att stärka brottsoffrens ställning bör påskyndas och bedrivas mer samlat än för närvarande. Värdefulla exempel på åtgärder som därvid bör prövas har givits i motion 802. Utöver vad där sagts är det enligt utskottets mening viktigt att också initiera och stödja den vetenskapliga forskningen på området.

Vad utskottet nu med anledning av motion 802 anfört om arbetet med att stärka brottsoffrens ställning i övrigt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *brottsoffrens ställning i övrigt*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Ju802 i denna del (yrkande 15 delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.